

TILVÆKST Grovfoder nr. 7, 12. april 2024

Indhold

- Mark
- Aktuelt i græs
- Etablering af majs
- Regler og tilskud
- Muligheden for at anvende kvægundtagelsen ophører
- Har du en gyldig vandingstilladelse? Der er krydsoverensstemmelse
- Vær klar til kontrol, når du sprøjter

MARK

Aktuelt i græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Græsmarkerne er i god vækst, men ikke alle har endnu kunnet tilføre gødning. Gødningstildeling kan afvente bedre føre og kan udsættes indtil ultimo april uden risiko for betydende udbyttetab. Er størstedelen af marken farbar, bør du udbringe gødning her og evt. springe de vådeste pletter over.

Gødskning kan udsættes indtil ultimo april uden risiko for udbyttetab

De fleste græsmarker er i vækst. Hvor der er udbragt gylle eller handelsgødning betydeligt mere end de marker, som pga. dårligt føre endnu ikke er gødsket. Vi får en del henvendelser om, hvordan man skal forholde sig til gødningsstrategi, nu hvor det trækker så meget ud.

Vi har ikke mange erfaringer at trække på, men en efterhånden gammel forsøgsserie fra midt i 1980'erne med gødskning af kløvergræs til slæt efter temperatursum giver dog nogle holdepunkter. I forsøgsserien er der tildelt 150 kg N/ha i handelsgødning på fire datoer fra 6. april til 7. maj med en – ifølge konklusionen – optimal tildeling ved en temperatursum på 150 °C regnet fra 1. januar. Denne temperatursum blev i gennemsnit opnået omkring den 20. april. Udbyttetabet ved gødskning den 1. maj var beskedne 1 a.e., og ved gødskning den 7. maj ÷ 3 a.e. Så kan man indvende, at vi har et mildere klima i dag, men mon ikke vi alligevel kan regne med at gødskning indtil fire uger før forventet slæt ikke betyder det helt store for udbyttet.

Billede 1 Til højre i billedet har kløvergræsmarken her fået 25 t/ha gylle for godt tre uger siden, mens den venstre del ikke har fået endnu. Der ses en tydelig effekt af gyllen. De kraftige græsplanter er en "forurening" med italiensk rajgræs, som stammer fra marken (Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Det, som imidlertid betyder noget, er, hvor kraftigt græsset bliver, inden der kan køres gylle på marken. Bliver græsset for langt vil det dels skades ved nedfældning, dels være risiko for at gylletørstoffet vokser med op i afgrøden, hvis det ikke kan lægges ned på jorden. Det kan derfor blive nødvendigt at omprioritere gødningstildelingen, så første slæt kun gødes med handelsgødning. Ikke alle har så meget handelsgødning til rådighed, men en tilførsel på 450-500 kg/ha N27 4S, svarende til 122-135 kg N/ha, er passende i de fleste tilfælde. Ændrer du din gødningsstrategi, skal du også huske at tildele græsmarken kalium. Enkelte marker har måske kun et mindre behov, men ældre marker, hvor der er høstet store udbytter sidste år, og marker, som sidste år kun er tildelt mindre gyllemængder, kan have et stort behov. Som udgangspunkt skal græsmarken have godt 20 kg K/ha pr 1.000 kg tørstof, du fjerner fra marken. Forventer du at høste 3.500-4.000 FEN i første slæt, skal marken derfor tilføres i størrelsesordenen 70-90 kg K/ha minus det, som marken kan stille til rådighed. I praksis vil 125-150kg/ha K50 være en passende tildeling til mange marker.

I praksis bør du gødske græsset så snart, marken er farbar. Er størstedelen af marken farbar, bør du nu vælge at gødske her og springe de vådeste pletter over og vente med at gøde her til andet slæt.

Når vi ind i maj, inden du kan køre på marken, bør du reducere tildelingen af N og K, da vi kommer tæt på slættidspunktet. Marken vil som udgangspunkt kunne kompensere for et reduceret første slæt, men vil have behov for en større kvælstoftildeling til andet slæt, for at potentialet kan udnyttes.

Etablering af majs

Af planterådgiver Peter Siebert

Selvom jordtemperaturen har passeret 8 °C er hverken dato, vejrudsigt, føret eller såbed til majssåning. Læs hvordan du giver majsden den bedste start.

Jordtemperatur

En af de vigtigste parametre og rettesnor for, hvornår majsden skal sås, er jordtemperaturen. Tommelfingerreglen er at jordtemperaturen skal være minimum 8 °C i 10 cm's dybde, og at prognosen for jordtemperaturen skal være stigende, ligesom der ikke bør være udsigt til større nedbørmængder. Hvis det bliver en våd og kold periode lige umiddelbart efter såning, er det bedre og vente til forholdene igen bliver bedre (lunere). En våd jord er kold og med minimalt luftskifte. En lidt mere tør jord har større temperaturudsving, da jorden har et bedre luftskifte. Det er i høj grad de lidt højere temperaturer, som følge af temperaturudsving mellem dag og nat, som sikrer at majsden fremspirer hurtigere. De 8 °C er ikke optimalt, hvis det er konstant, og er der ingen temperaturudsving vil fremspiringen også tage lang tid selvom kravet til jordtemperatur, ifølge den generelle tommelfingerregel er opfyldt.

Nedvisning af græs og efterafgrøder

Der er efterhånden mange majsmarker, som etableres uden forudgående pløjning - og ofte med et godt resultat. Dyrkes majs uden pløjning, er det meget vigtigt at få nedvisnet den grønne stub af efterafgrøder, græsmark eller lignende, inden jordbearbejdning påbegyndes. Det er utopi at tro, at en græsefterafgrøde kan harves i stykker og ikke vil gro igen, når majs bliver sået.

Generelt for grønne marker forud for majs. Hvis der er tale om en græsmark, der skal omlægges til majs, ville det være at foretrække, at græsmarken bliver nedvisnet sidst på efteråret efter det sidste slæt. Men de fleste vælger at søge bioordningen "Miljø- og klimavenligt græs" med tilskud på 1.500 kr./ha for græsmarker ældre end to år, hvor reglerne siger, at markerne skal ligge i hele kalenderåret. Derfor kan græsmarker ofte først nedvisnes i det tidlige forår. Formålet med nedvisningen er at gøre jorden mere håndterbar og lettere at arbejde i, når græstørven er begyndt sin omsætning og dermed slipper jorden bedre.

Hvis du stadig har græsmarker eller græsefterafgrøder, som ikke er nedvisnet på nuværende tidspunkt, og som måske ikke bliver nedvisnet, fordi der pløjes, så bør du have i tankerne, at græsefterafgrøden frem mod jordbehandling hjælper med at tømme jorden for vand. Det er selvfølgelig en hjælp på nuværende tidspunkt set i lyset af alt den nedbør, der er kommet, men på et tidspunkt begynder græsset at bruge af den vand, som skal give et fugtigt såbed og gode forhold for majsens fremspiring. Vær derfor opmærksom på at få standset græssets vækst, når jordens tjenlighed og fugtighed igen er tilpas.

Det er ikke alle som bruger nedvisning med glyphosat af efterafgrøder og græs, nogle nøjes fortsat med at pløje. På nuværende tidspunkt vil effekten af at bruge glyphosat til nedvisning, fortrinsvis have effekt på at nedvisne marken, og kun i mindre omfang på at sætte gang i efterafgrødens omsætning, som normalt gør jordbearbejdningen noget nemmere. Dog kan det stadig være en god idé at anvende glyphosat til nedvisning af græs og græsefterafgrøder i foragre og sammenpløjninger i det pløjede system, så der sikres en optimal destruktion i de områder, hvor ploven ikke altid gør sit arbejde tilfredsstillende.

Jordbearbejdning forud for majs

Forud for etablering af majs skelnes der imellem dyrkningssystemet i forhold til rækkefølgen for jordbearbejdning og gylleudbringning.

I pløjede systemer udbringes husdyrgødningen før pløjning af marken. Sørg for at pakke jorden tilstrækkelig efter pløjning, således at såbedet ikke bliver for tørt med en for dårlig fremspiring til følge. Anvendes der ikke jordpakker i forbindelse med pløjning, skal jorden pakkes hurtigst muligt efter pløjning.

I et etableret harvet system, harves der ned til 15 cm's dybde ad én til to gange inden gylleudbringning. I harvede systemer bør der som hovedregel anvendes glyphosat til nedvisning af græsefterafgrøde eller overvintrende ukrudt inden jordbearbejdning. Afhængig af forfrugt og stub startes der efter nedvisningen med en øverlig harvning, som kan rykke græs eller græsefterafgrøde i stykker. Undgå at første op harvning bliver så dyb, at det giver mange store løse græstørve, som gør det svært at lave et ordentligt såbed. Efter den første øverlige jordbearbejdning kan der arbejdes ned i en dybde på 15 cm. Når marken er nogenlunde opharvet efter 1-2 harvninger udbringes gyllen. Alt afhængig af hvilken gyllenedfælder der har været i marken og resultatet heraf, kan der laves en dybdeharvning for at løsne jorden efter gyllevognen og lave et ordentligt såbed til majssåningen.

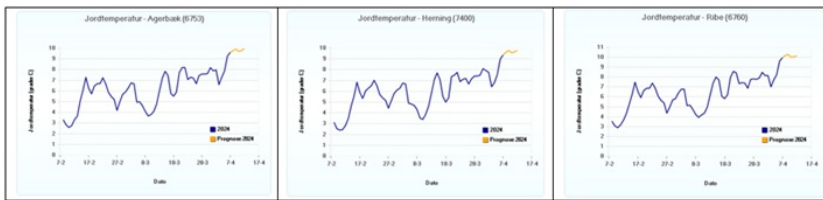
Er du i de første år med det harvede system, kan det give mening at dybdeharve ned under den tidligere pløjesål, men det er en vurdering, som skal foretages i den enkelte mark. Er pløjesålen brudt, er der ikke behov for at gå dybere end 15 cm. Ligeledes kan det være nødvendigt at løsne i gamle spor og lignende. Husk dog på, at det er at foretrække at udbedre strukturskade i tør jord, da risikoen for en ny genpakning er større i en våd jord.

Har du planlagt at anvende placering af gylle, hvor alt gyllen placeres 10-12 cm under majsrækken, udføres alt jordbearbejdning inden gylleudbringning uafhængigt af, om det er i et harvet eller et pløjet system.

Jordtemperatur

I nedenstående figur ses de aktuelle jordtemperaturer for Agerbæk, Herning og Ribe. Jordtemperaturen bliver målt under græsdekke i 10 cm's dybde. Hvis du selv vil tage en måling i din kommende majsmark, er det vigtigt, at du måler temperaturen på flere tidspunkter i løbet af dagen. Temperaturen vil svinge i løbet af dagen, og som nævnt er en løs jord/tør jord mere udsat for temperaturudsving end en fast og lidt vådere jord. Lad dig derfor ikke snyde af en forholdsvis høj jordtemperatur midt på dagen.

Du kan løbende følge den aktuelle jordtemperatur i dit område på dette link https://www.landbrugsinfo.dk/public/a/9/2/plante_jordtemperatur_malinger

Figur 1 Aktuell jordtemperatur den 7. april og femdøgns-prognose for Agerbæk, Herning og Ribe (Kilde: SEGES)

Såning og udsæd

Første kriterie er at få afstemt, hvor mange frø der skal sås. I nedenstående tabel kan du se SAGRO's vejledende anbefaling til frøantal i forhold til majsens formål.

Tabel 1 Frøantal for helsæd-, kolbe- og kernemajs under lune og kolde forhold. (Kilde SEGES, tilpasset af SAGRO)

Anvendelse/sortgruppe	Lune forhold [frø/ha]			Kolde forhold [frø/ha]		
	Tidlig	Middeltidlig	Sildig	Tidlig	Middeltidlig	Sildig
Kolbe-/kernemajs	90.000	-	-	80-85.000	-	-
Helsædsmajs	110.000	100.000	100.000	100.000	90.000	-
Helsædsmajs til biogas	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	-

For manges vedkommende er etablering eller såning af majs en maskinstationsopgave. Det er din opgave sammen med chaufføren at sikre og tilse såmaskinens arbejde. Som udgangspunkt skal du i samarbejde med chaufføren kontrollere to ting: Sådybde og frøafstand.

Sådybde tilstræbes som udgangspunkt at være 4-5 cm. Sådybden kan øges en smule, hvis det er nødvendigt for at finde fugt.

Frøafstanden skal være ensartet og sikre at frøene ikke "klumpsås", hvor to eller tre frø ligger samme sted. Som oftest er dette det sværeste at få indstillet på såmaskinen, da majsfrø kan være lidt kantet og uensartet i størrelse. Sørg derfor altid for at få kontrolleret såarbejdet efter skift til en ny sort eller skift til nyt parti af frø. Nogle majsåmaskiner kan så frøene med en ensartet afstand selv ved ret høj hastighed, mens andre ikke formår det. Ofte er for høj hastighed årsag til uens såning af majsfrøene, mens nogle såmaskiner også er ret følsomme for korrekt indstilling til det enkelte frøparti.

På trods af megen god GPS-teknologi kan der være udfordringer med at radrense eller strigle i majs, hvis ikke arbejdsbredden passer med majsåmaskinen. Såmaskine og radrenser skal derfor have samme antal rækker. Problemet opstår som oftest, hvis der ikke anvendes samme maskinstation til begge opgaver. Dog kan en seksrækket radrenser f.eks. godt bruges, hvor majs er sået med en 12-rækket majsåmaskine.

Billede 2 Majssåning. Traktoren er monteret med tvillingmontering på alle hjul med en passende bred afstandsring, så majsens kan sås i mellemrummet (Foto: Thomas Harbo, SAGRO).

Under såning af majsens er det vigtigt, at traktorens hjulmontering passer mellem rækkerne, så der ikke køres, hvor der skal sås. Selv ved brede dæk og brug af sporrøsnere er det svært at undgå en dårligere fremspiring i de majsrækker, som sås i hjulsporene. Brug derfor hellere en tvillingehjulmontering, hvor afstandsring og dækbredde er afpasset til, at majsens sås i mellemrummet mellem hjulene. Hjulene på den bugserede såmaskine bør også være afpasset til at køre mellem rækkerne.

Gødning

De sidste par år er flere begyndt at placere alt gyllen til majsens, da mange bedrifter grundet harmoniregler ikke længere har plads til fosfor i startgødning. Mange maskinstationer har efterhånden også udstyr til at placere gyllen præcist under majsrækken og har gjort sig erfaringer med det. Når alt gyllen placeres under den kommende majsække, foretages alt anden jordbearbejdning som udgangspunkt forud for gylleplaceringen, som derfor kun efterfølges af majssåning et par dage efter gylleplaceringen.

Ideelt placeres gyllen så tæt på såning som muligt, dog med minimum tre dage imellem gylleudbringning og majssåning, således gyllen kan nå at "sætte sig" inden majssåning. Anvend altid nitrifikationshæmmer ved placering af gylle. Der anbefales halv mængde i forhold til traditionel nedfældning, dvs. 0,85 L/ha Instinct eller 1,0 L/ha Vizura.

Generel anvendelse af nitrifikationshæmmer giver god mening i en rækkeafgrøde som majs, der først rigtig begynder at optage kvælstof i juni måned. Anvend 1,7 L/ha Instinct eller 2,0 L/ha Vizura.

Der anvendes en NP-startgødning på de bedrifter, hvor der er plads til dette i forhold til fosforkvote og gødningsregnskab. Startgødningen placeres traditionelt 5 cm under og 5 cm ved siden af frøet, altså i 9-10 cm's dybde målt fra jordoverfladen.

Udover fosfor er det vigtigt også at sikre at majsens får tilstrækkelig med kalium. Majsmarker grundgødes som oftest med en stor andel husdyrgødning. På trods af den store mængde husdyrgødning kan der være et behov for supplerende tilførsel af kalium. Kaliumindholdet i gylle kan variere betydeligt imellem gylletyper og opfylder ikke altid afgrødens behov for kalium selv ved tilførsel af store mængder gylle. Anvendes der en større andel fast husdyrgødning vil kaliumbehovet som oftest være dækket. På flere bedrifter anvendes biogasgylle, som oftest har et højere indhold af kalium end rågylle. Men også her kan der være behov for supplerende tilførsel af kalium. En gylleanalyse vil kunne give svar på, om kaliumindholdet i gyllen er retvisende i forhold til det forventede indhold.

Særligt majs med slætgræs som forfrugt har som udgangspunkt et større behov for tilførsel af kalium samtidig med at tildelingen af husdyrgødning til disse marker som oftest er mindre. Supplerende tilførsel af kalium kan tildeles som K49/Kali50/K50 og kan passende tildeles forud for såning, mens der afventes bedre jordtemperaturer for majssåning.

Fugleskader

I forhold til bejdsmidler imod potentielle angreb af fugle er der ikke noget nyt siden sidste år. Det mest effektive, der er på markedet, er bejdsning med korit, som mange frøfirmaer også tilbyder som "fugle-bejdsning". Bejdsningen er ikke en 100 % sikker løsning, men er det bedste, der er tilgængeligt på markedet. Uheldigvis er det også forholdsvist uhensigtsmæssigt at arbejde med grundet dets toksiske virkning. Vi kan derfor ikke understrege nok betydningen af at frøene håndteres forsvarligt.

Vær særlig opmærksom på at overholde alle forholdsregler, hvis du anvender korit-bejdsede frø. Se nærmere herunder.

KWS majssikring

KWS har lavet et koncept der hedder KWS majssikring. Konceptet går ud på, at du kan få halv pris på frø ved omsåning i tilfælde af ufor skyldte årsager som frostska der, spiringssvampe, såbedsproblemer, fugleskader, sandflugt og sprøjteskader. For at kunne benytte dig af KWS majssikring skal du:

- 1 Købe majsfrø leveret af KWS
- 2 Registrere dine majsmarker i myKWS <https://www.kws.com/dk/da/mykws/>

3 Senest 10 dage efter såning registrerer sort og sådato på dine marker

Hvis du får problemer med etablering af majs, skal du kontakte KWS inden omsåning, hvis du ønsker at gøre brug af konceptet.

Læs mere om KWS majssikring på dette link https://www.kws.com/dk/da/produkter/majs/kws_majssikring/

Vandingsspor i majs

I gennem de sidste mange år har det vist sig, at majs som oftest har et behov for vanding i de marker, hvor det er muligt. Ofte er det dog svært at få startet vanding majs, særligt når det er på et tidspunkt, hvor majs har en god højde. Majs er særlig følsom for majs fra tre uger før til tre uger efter blomstring. Majs blomstrer typisk sidst i juli måned, så perioden omkring den kritiske periode kan meget vel blive tør. Beslutningen om at begynde at vande majs virker for mange noget sværere end at begynde at vande græsmarker eller korn. Det er ikke svært at forstå, fordi det "syner" rigtig meget at der væltes et par rækker majs for at vande, ligesom det kan give problemer med afsporede vandingsmaskiner, når majsplanterne sætter sig i slangestyret.

Du kan allerede inden såning gøre det noget nemmere for dig selv at træffe beslutningen om vanding rettidigt ved at lave vandingsspor i majs. Ved at lave vandingsspor i majs, hvor der ikke sås majs, er du allerede klar til at vande lige så snart behovet opstår, og det bliver noget nemmere at tage beslutningen om vanding rettidigt. Modargumentet mod at lave vandingsspor er, at ukrudtet – ikke mindst alm. hanespore – kan tage overhånd, og det er selvfølgelig noget, du skal være opmærksom på. Vandingsspor bør ikke stå utilsåede hen, men bør som minimum tilsås med græs, men vårbyg er også en mulighed. I begge tilfælde noget der giver problemer ved ukrudtsbekæmpelsen, men den kemiske renholdelse er ikke tilstrækkelig til at sikre mod opformering af en stor ukrudtsbestand. Udbyttetabet for de manglende majsrækker i vandingssporet er ikke 1:1, da naborækkerne til vandingssporet vil kompensere for en del af udbyttetabet.

Alternativet til at lave vandingssporet inden såning er at lave et spor i majsmarken inden vanding ved at slå planterne ned, men derved har du også brugt penge på frøene, som ellers kunne være sparet. Når der ingen majsplanter er i vandingssporet, mindsker du også eventuelle problemer ved indtrækning af vandingsmaskinen.

REGLER OG TILSKUD

Muligheden for at anvende kvægundtagelsen ophører

Af planterådgiver Thomas Harbo

Den danske regering har undladt at ansøge EU om forlængelse af kvægundtagelses-bestemmelsen. Muligheden ophører derfor med udgangen af dette gødningsår pr. 31. juli 2024.

Onsdag eftermiddag kom nyheden om, at det allerede fra næste gødningsår ikke længere vil være muligt at anvende kvægundtagelsen. Mange har med baggrund i efterafgrødereglene allerede besluttet, at 2024 ville være det sidste år, de ville gøre brug af muligheden, mens andre ligger i områder, hvor kravene til målrettede efterafgrøder er mindre og derfor mulige at opfylde.

En meget stor andel af mælkeproducenterne i SAGROs område, har benyttet kvægundtagelsen og er derfor vant til at leve med de restriktioner som følger med undtagelsesbestemmelserne; bl.a. kan nævnes krav om jordprøver af harmoniarealet hvert fjerde år, ingen bælgplanter i sædskiftet, "+120 % græs og græsefterafgrøder" m.fl. Omvendt kræver det nogen tilvænning kun at måtte anvende 170 kg organisk kvælstof pr. ha i sædskifter med megen majs og græs og at skulle bruge store mængder handelsgødning til græsmarker. Desuden kommer vi ikke uden om at skulle se nok så kritisk på opbevaringskapaciteten af gylle, med mindre modtagere af gylle også kan opbevare den ekstra mængde, der fremover skal afsættes.

De nye arbejdsbetingelser rummer såvel muligheder som udfordringer.

Har du en gyldig vandingstilladelse? Der er krydsoverensstemmelse

Af miljørådgiver Per Lousdal

Er din vandingstilladelse udløbet kan det medføre sanktion i form af krydsoverensstemmelse. Søg ny vandingstilladelse nu.

Selvom du med det vejr, vi har haft den seneste tid, ikke tænker på markvanding, er det stadig vigtigt at din vandingstilladelse er gyldig. En gyldig vandindvindingstilladelse indgår i krydsoverensstemmelseskontrol, og det kan medføre træk i støtten, hvis vandingstilladelsen er udløbet.

Hvis der er søgt om højere kvælstofkvote på baggrund af markvanding, og gødningsregnskabet bliver trukket ud til kontrol, er der krav, om at der indsendes dokumentation for gyldig vandingstilladelse. Hvis vandingstilladelsen ikke er gyldig, vil kvælstofkvoten blive nedskrevet, og det kan medføre en overgødsknings sag.

Landbrugsstyrelsen har meldt ud, at det ikke længere er tilstrækkeligt, at der søgt om ny vandingstilladelse. Så hvis din vandingstilladelse er udløbet eller snart udløber, er det derfor nu, du skal søge om fornyelse af din vandingstilladelse.

Har du brug for hjælp i forbindelse med ansøgning om eller fornyelse af vandingstilladelsen er miljørådgiver Per Lousdal klar med assistance. Per kan kontaktes på tlf. 9629 6641 eller pll@sagro.dk

Vær klar til kontrol, når du sprøjter

Af planterådgiver Thomas Harbo

Fra flere kilder forlyder det, at Landbrugsstyrelsen her i foråret vil have fokus på, at sprøjtninger bliver udført med de afdriftsreducerende dyser, hvor det er nødvendigt langs vandløb og §3-arealer, at sprøjteføreren har det nødvendige sprøjtecertifikat eller-bevis, at sprøjten er synet og godkendt og måske andre områder, som bedst kan kontrolleres, mens sprøjteopgaven udføres. Det betyder med andre ord, at Landbrugsstyrelsen vil udføre kontrollen i marken.

Det lyder i mine ører som uvarslede kontroller, og du bør derfor sørge for at tingene er i orden, at sprøjteføreren medbringer sit certifikat/bevis, og at sprøjtejournalen er ajourført, så kontrollen ikke kommer til at give problemer.